

Groot onderhoud 2024

Het publiek van de toekomst is...
jong!

met Zeno Nols (Kenniscentrum Kinderrechten),
Martine Vermandere (Amsab-ISG) & Neslihan Dogan (erfgoedcel Gent)

FARO

Vlaams steunpunt voor
cultureel erfgoed

Vlaanderen
verbeelding werkt

Zeno Nols

De toekomst is... jong!

Cultureel erfgoed en de participatie van kinderen en jongeren

FARO – Groot Onderhoud – 31 mei 2024

Spelende kinderen, 1954. Nationaal Archief /
Anefo via [Wikimedia Commons](#), [CC0 1.0](#)

Cultureel erfgoed

In/en de samenleving

Erfgoeddag lokt zo'n 190.000 bezoekers in Vlaanderen en Brussel

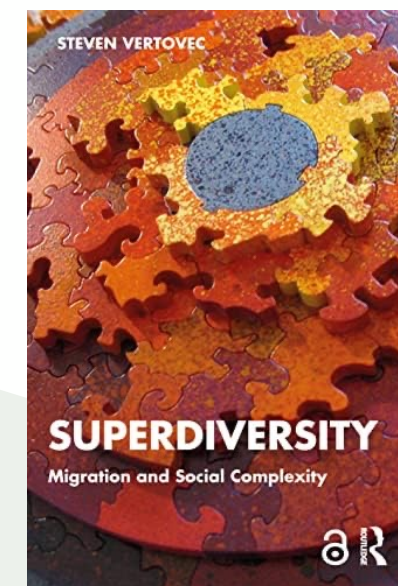
De Erfgoeddag in Vlaanderen en Brussel heeft zo'n 190.000 bezoekers verwelkomd, zo maakte het organiserende Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed (FARO) bekend. Het aantal bezoekers ligt daarmee in lijn met de vorige editie. De 24e editie stond in het teken van 'thuis'.

Belga

zo 21 apr © 22:36

Spelende kinderen, 1954. Nationaal Archief / Anefo via [Wikimedia Commons](#), [CC0 1.0](#)

Kinderrechtenperspectief

Het kinderrechtenverdrag (IVRK)

54 artikelen waarvan 41 rechten

- Recht op vrije tijd, ontspanning en **culturele activiteiten** (art. 31) + rust

4 algemene principes

- Non-discriminatie (art. 2)
- Belang van het kind (art. 3)
- (Over)leven en ontwikkeling (art. 6)
- Recht op participatie (art. 12)

(VN, 1989)

Deel I

Artikel 1

Voor de toepassing van dit Verdrag wordt onder een kind verstaan ieder mens jonger dan achttien jaar, tenzij volgens het op het kind van toepassing zijnde recht de meerderjarigheid eerder wordt bereikt.

Artikel 2

1. De Staten die partij zijn bij dit Verdrag, eerbiedigen en waarborgen de in het Verdrag beschreven rechten voor ieder kind onder hun rechtsbevoegdheid zonder discriminatie van welke aard ook, ongeacht ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale, etnische of maatschappelijke afkomst, welstand, handicap, geboorte of andere omstandigheid van het kind of van zijn of haar ouder of wettige voogd.
2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat het kind wordt beschermd tegen alle vormen van discriminatie of bestraffing op grond van de status of de activiteiten van, de meningen geuit door of de overtuigingen van de ouders, wettige voogden of familieleden van het kind.

Artikel 3

1. Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.
2. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor zijn of haar welzijn, rekening houdend met de rechten en plichten van zijn of haar ouders, wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk voor het kind zijn, en nemen hiertoe alle passende wettelijke en bestuur maatregelen.
3. De Staten die partij zijn, waarborgen dat de instellingen, diensten en voorzieningen die verantwoordelijk zijn voor de zorg voor of de bescherming van kinderen voldoen aan de door de bevoegde autoriteiten

Definitie van het begrip kind

Elke persoon jonger dan 18 jaar, tenzij de meerderjarigheidsgrens volgens de wet vroeger valt.

Non-discriminatie

Het principe dat alle rechten van toepassing zijn op alle kinderen zonder enige uitzondering, en de verplichting van de Staat om kinderen tegen om het even welke vorm van discriminatie te beschermen.

De Staat mag geen enkel recht schenden en moet positieve acties ondernemen om alle rechten te bevorderen.

Het belang van het kind

Alle acties met betrekking tot het kind dienen ten volle rekening te houden met zijn of haar belang. De Staat is verplicht adequate zorgen te verlenen wanneer ouders of andere verantwoordelijken ter zake in gebreke blijven.

Recht op culturele activiteiten

Artikel 31

- **Artikel 31** – vrije tijd, ontspanning en culturele activiteiten
 1. *De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op **rust en vrije tijd**, op deelneming aan **spel** en **recreatieve bezigheden passend** bij de leeftijd van het kind, en op vrije deelneming aan het **culturele en artistieke leven**.*
 2. *De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind **volledig deel te nemen aan het culturele en artistieke leven**, bevorderen de verwezenlijking van dit recht, en stimuleren het bieden van **passende** en voor ieder **gelijke kansen op culturele, artistieke en creatieve bezigheden** en vrijetijdsbesteding.*

Recht op participatie

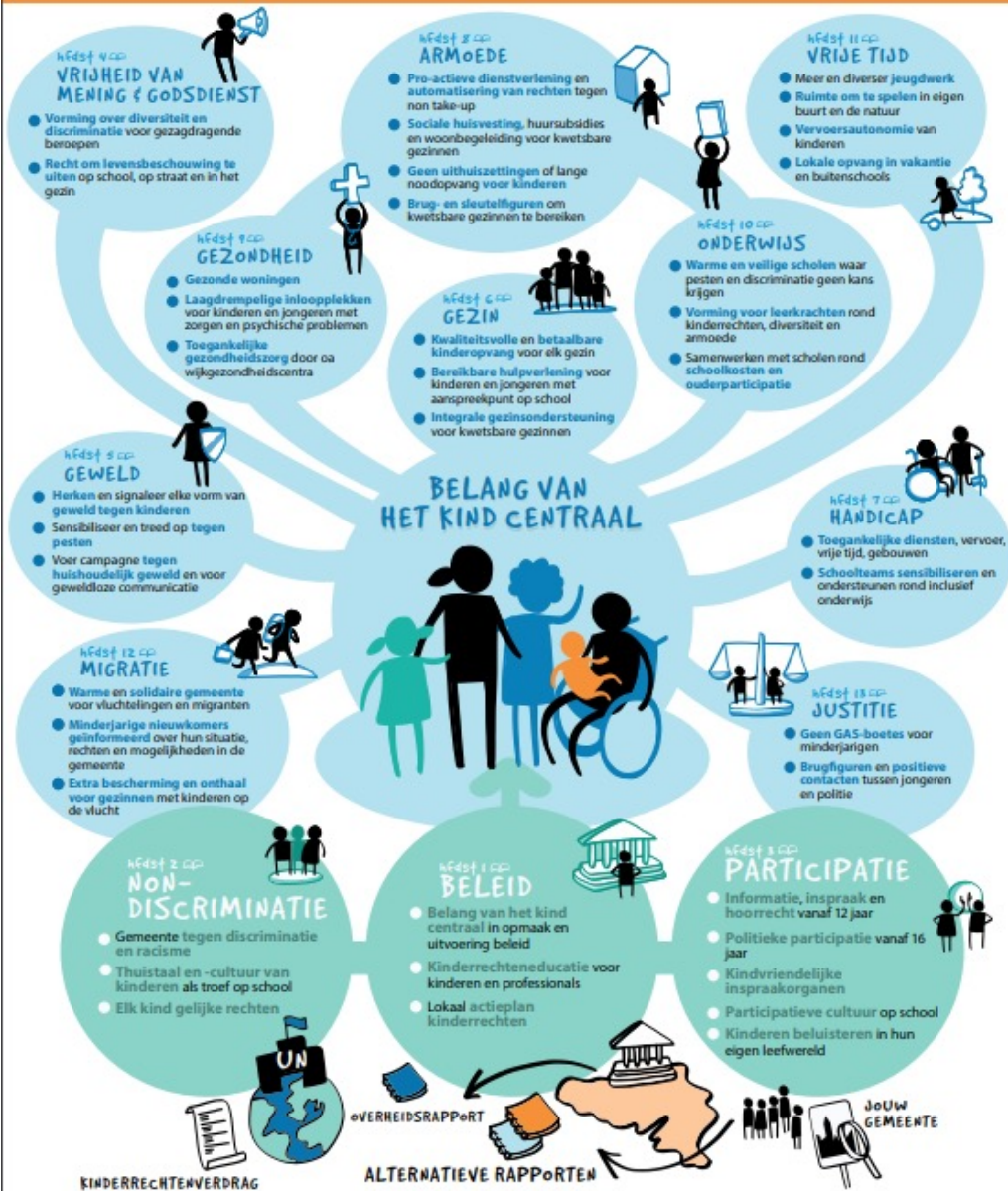
Artikel 12

- ‘Overkoepelend’ **artikel 12** – mening van het kind
 1. *De Staten die partij zijn, verzekeren het kind dat **in staat** is zijn of haar eigen mening te vormen, het recht die mening **vrijelijk** te uiten in **alle aangelegenheden** die het kind betreffen, waarbij aan de mening van het kind **passend belang** wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar **leeftijd en maturiteit**.*
 2. *Hiertoe wordt het kind met name in de gelegenheid gesteld te worden **gehoord** in iedere **gerechtelijke en bestuurlijke procedure** die het kind betreft, hetzij **rechtstreeks**, hetzij door **tussenkoms**t van een vertegenwoordiger of een daarvoor geschikte instelling, op een wijze die verenigbaar is met de procedureregels van het nationale recht.*

Recht op participatie

Iets concreter?

- **Algemene Commentaar** over art. 12 (VN, 2009):
 - *Tegenwoordig wordt [‘participatie’] algemeen gebruikt om de **processen** te beschrijven waarin kinderen en volwassenen op basis van **wederzijds respect** informatie met elkaar uitwisselen en met elkaar in gesprek gaan, en waarin kinderen **leren** hoe er met hun mening en die van volwassen rekening wordt gehouden en hoe dit **bijdraagt aan het resultaat** van dit soort processen.*
 - ✓ Capaciteit
 - ✓ Ondersteuning
 - ✓ Communicatie
 - ✓ Passend belang/gewicht
 - ✓ Feedback

PARTIJ KIEZEN VOOR KINDEREN
IN BELGIË EN DOORHEEN DE WERELD

Memorandum van kinderrechtenactoren voor de verkiezingen van juni 2024

Maak van kinderrechten een prioriteit in Vlaanderen, België en Europa: iedereen wint.

Aanbevelingen voor een kindvriendelijk beleid

**JURIDISCHE
BETEKENIS**

BELEID

**WETTEN &
REGELGEVING**

HOUDINGEN

WAARDEN

GEDRAG

OVERTUIGINGEN

CULTUUR

**MAATSCHAPPELIJKE
BETEKENIS**

Recht op participatie

Moeilijk te implementeren...

- Daagt 'traditionele' **opvattingen** over kinderen en kindertijd uit (cf. kindbeeld)
 - Kind als 'onaf' en '*human becomings*' – **onwetend?**
 - Kind vs. volwassene: apart, geïsoleerd en mogelijk buitenspel – **ondergeschikt?**
- **Test structuren**, beleid, netwerken en manieren van werken/relateren (of niet)
 - Niet met kinderen ontworpen en dus op volwassenen georiënteerd – **ssssht!**
 - Participatiestructuren: top-down, tokenistisch of instrumenteel – **schone schijn?**
- **Weerstand** tegen 'Tirannie van participatie' (Cooke & Kothari, 2001)
 - Bv. wanneer legitieme, 'werkende' processen overschreven – **geen klachten?**

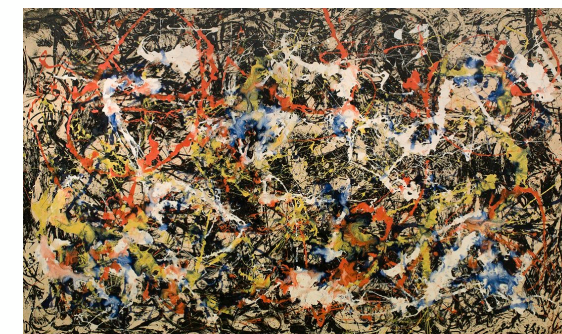
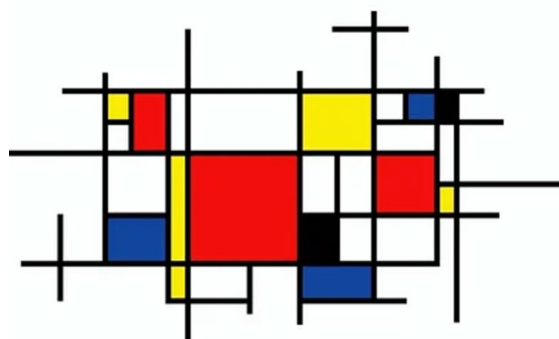
(zie Tisdall, 2015)

Participatiecirkel

Vijf stappen

- Geen 'tooltje'
- Dynamisch

Participatiecirkel

Vijf bouwstenen

1) Wat **verstaan** jij en je team onder participatie?

Participatiecirkel

Bouwsteen 1

Wissel uit:

- Waar bevinden jij en je team zich? Is er een verschil?
- Waar willen jullie je bevinden?
- Wat moet er veranderen om meer mogelijkheden structureel in te bedden?

“Een visieoefening is mooi, maar **moet af te lezen zijn in je werking en praktijken.**”
(jaarverslag Socius)

Participatiecirkel

Vijf bouwstenen

- 1) Wat **verstaan** jij en je team onder participatie?
- 2) **Waarom** betrek je kinderen en jongeren in je erfgoed aanbod?

Participatie van kinderen en jongeren

Bouwsteen 2: waarom betrek je kinderen en jongeren

- Participatie is een **kinderrecht** (minimum, juridisch bindend, ethische plicht)
- Kinderen en jongeren hebben ook een **visie, mening, stem, gevoelens, ...**
- Kinderen willen zich **engageren**
- Kinderen en jongeren zijn **creatief** en hebben **verbeeldingskracht**
- Het resultaat is o.a. sterker organisatiebeleid en **aanbod op maat van diverse k&j**

Participatiecirkel

Vijf bouwstenen

- 1) Wat **verstaan** jij en je team onder participatie? (zie stap 3)
- 2) **Waarom** betrek je kinderen en jongeren?
- 3) Hoe zorg je ervoor dat **alle kinderen en jongeren** gelijkwaardig kunnen deelnemen?
- 4) Welke elementen van een **participatieve basishouding** zijn ontwikkeld?
 - Bv. profiel 'jeugd-culturele werkers' of 'museumhoekwerker'?
- 5) Hoe realiseer je je participatieproces op een **kindvriendelijke** manier?

Participatiecirkel

Stap 1 De maatschappelijk uitdaging bepalen

- **Wat is de maatschappelijke uitdaging?**
 - Te weinig participatie van (bepaalde) k&j?
 - Aanbod te weinig kindvriendelijk?
 - Aanbod te weinig op maat van nieuwe realiteit?

- **Welke inhoudelijke focus?**
 - Bv. (on)welzijn, geopolitiek, klimaat?
 - Bv. Erfgoeddag 2025 ‘Game on’?
 - Bv. lokaal maatsch. relevante thema’s voor Z33?

Participatiecirkel

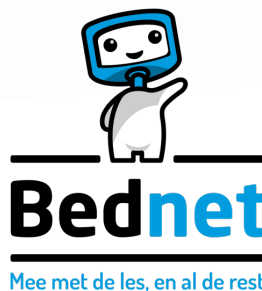
Stap 2 De doelgroep bepalen en bereiken

- Hoe betrek je *diverse* kinderen en jongeren?

Krokuskriebels klokt af op meer dan 53.000 deelnemers

Gezinsbond blikt tevreden terug op de elfde editie met zwaartepunt op families met kinderen met een beperking

2 maart 2023

Participatiecirkel

Stap 2 De doelgroep bepalen en bereiken

- **Hoe betrek je *diverse* kinderen en jongeren?**
 - **‘Doelgroepdenken’:** handicap, vluchtelingen, armoede, ... (cf. IVRK e.a.)
 - ✓ Per ‘doelgroep’ verschillende org. en visies...

Achtergrond, verhalen
en opinie voor sociale
professionals

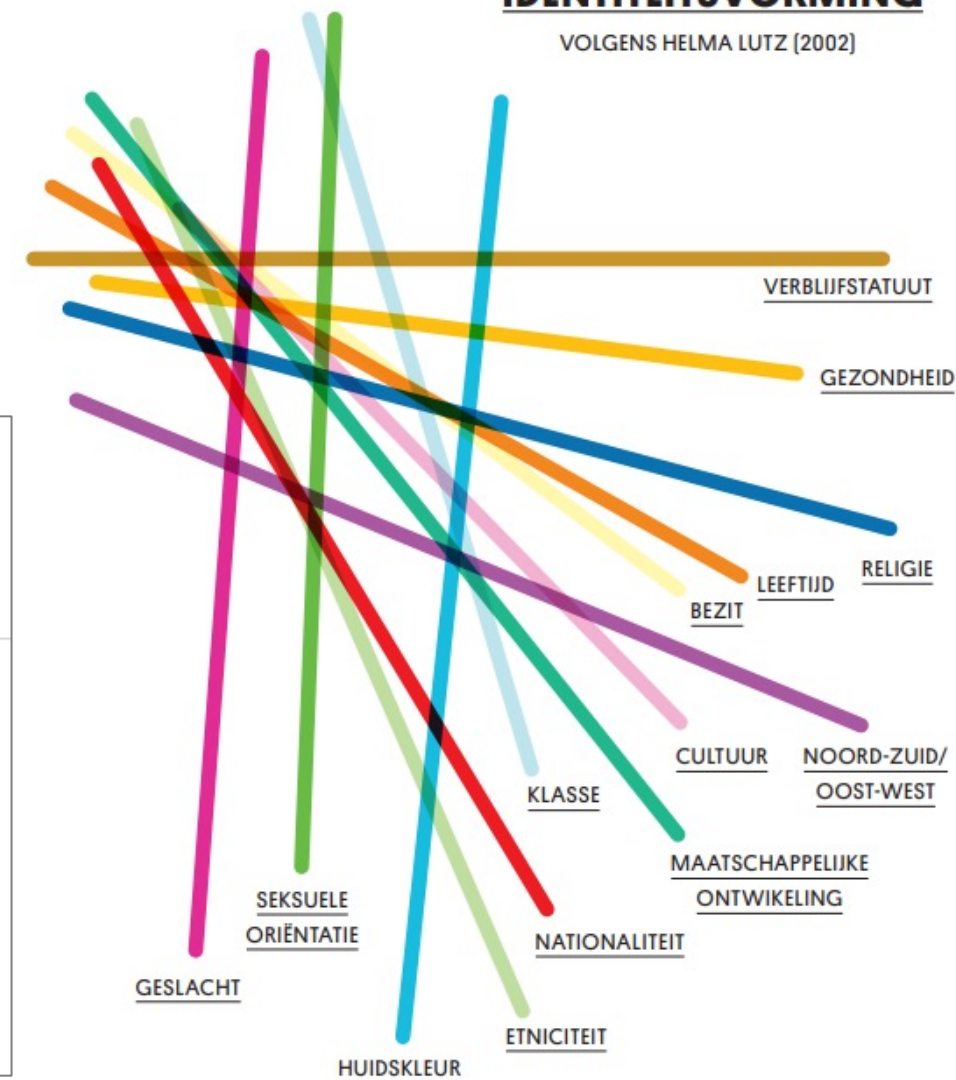
Over ons | Nieuwsbrief |

Laat ik met de deur in huis vallen: we brengen jullie samen omdat jullie allebei vrouwen zijn met een handicap, die zich daarover uitspreken. Is dat positief of negatief?

Soehaila: “Dat is zeker positief. Alleen wil ik niet gereduceerd worden tot één aspect van mijn identiteit. Ik ben niet alleen een vrouw met een handicap. Ik ben ook Vlaams en Marokkaans. Ik ben een moslima met een hoofddoek. Ik ben opvoedingsconsulente. Dat is wie Soehaila is, het volledige pakket. Zolang er plaats is voor al die invalshoeken, is het positief.”

14 ASSEN VAN IDENTITEITSVORMING

VOLGENS HELMA LUTZ (2002)

Participatiecirkel

Stap 3 Het participatieproces uittekenen

• Welke rol hebben de kinderen en jongeren?

Wissel uit:

- Waar bevinden jij en je team zich? Is er een verschil?
- Waar willen jullie je bevinden?
- Wat moet er veranderen om meer mogelijkheden structureel in te bedden?

DE STAPPEN

1. NAAR KINDEREN EN JONGEREN TE LUISTEREN?
2. KINDEREN EN JONGEREN AAN TE MOEDIGEN OM HUN VISIE TE UITEN.
3. MET VISIES VAN KINDEREN EN JONGEREN REKENING TE HOUDEN.
4. KINDEREN EN JONGEREN TE BETREKKEN IN HET BESLUITVORMINGSPROCES
5. MACHT EN VERANTWOORDELIJKHEID TE DELEN BIJ BESLISSINGEN

IN WELKE MATE BEN JIJ BEREID OM ...

- Ik ben bereid naar kinderen en jongeren te luisteren.
- Ik ben bereid om kinderen en jongeren te ondersteunen bij het uiten van hun visies.
- Ik ben bereid om met de visies van kinderen en jongeren rekening te houden.
- Ik ben bereid om kinderen en jongeren te betrekken in het besluitvormingsproces.
- Ik ben bereid om macht en verantwoordelijkheid te delen bij beslissingen.

IN WELKE MATE IS ER OP TEAMNIVEAU ...

- Het luisteren naar kinderen en jongeren wordt bevordert door onze manier van werken.
- Er zijn een aantal ideeën of activiteiten om hen hierbij te ondersteunen.
- De manier waarop we werken laat ruimte voor kinderen en jongeren.

KMSKA

↓ NL

Participatiecirkel

Stap 4 Het participatieproces vormgeven

- **Waar betrek je kinderen en jongeren?**
 - ‘Alledaagse’ leven/plekken (ipv volwassen -)
 - Leefwereldgericht (ipv eigen leefwereld)

- **Hoe betrek je hen?**
 - Gedifferentieerd (gesprek, traject, werking, ...)
 - Relationeel, emotioneel 😊 ☹️ en ‘belichaamd’
 - Routinematig en continu (i.p.v. moment)

- **Welke methodieken gebruik je?**
 - Ook niet-verbale communicatie
 - Leeftijdsgeschikt

Participatiecirkel

Op zoek naar methodieken?

CULTUREGHEM CULTIVATING URBAN SPACE

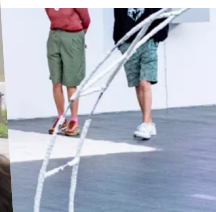
Ontdek Cultureghem Onze acties Evenementen

Team / Contact

waarbinnen iedereen
en verkennen wat ze

boek in

Vanaf oktober heeft Hasselt er een nieuwe jeugdbeweging bij: kunstjeugdbeweging Bazart. Die werkt als elke andere jeugdbeweging, maar de activiteiten vertrekken steeds vanuit kunst, cultuur en erfgoed. Bazart zal elke zaterdagmiddag tussen 14 en 17 uur het Stadsmus inpalmen.

Participatiecirkel

Stap 5 Evalueren en terugkoppelen

- Hoe **evalueer** je het proces mét de kinderen en jongeren?
- Hoe koppel je hun invloed/de **impact** terug?

Pleidooi om mee naar huis te nemen

Participatie van kinderen en jongeren

- **Bespreek wat participatie voor jullie betekent** en ga na hoe ver jullie willen gaan
- **Pleidooi voor informele participatie in hun 'alledaagse' leven** in plaats van hen in volwassen, uitgenodigde plekken te 'sleuren' (Tisdall, 2015: 196)
 - Gedifferentieerd, relationeel, emotioneel, belichaamd, routinematig, continu, ...
- **Verbreiding/herstructurering van het eenmalige, kortstondige 'participatietrajectje'?**
 - Bv. langetermijnsamenwerking vanuit *relatie*
 - Bv. participatie(gerichte) activiteiten voor (lerende) kinderen (i.s.m. 'brede' scholen?)
 - Bv. - door kinderen: (co-)animator of (co-)begeleider
 - Bv. *samen* in gesprek op (creatieve) AV/RvB/lokaal bestuur > kindvriendelijk? Veilige plek?
 - Bv. jeugdwerkingen en projecten zoals Bazart, Jonge Helden, De Trappen (KMSK), ...
 - ...

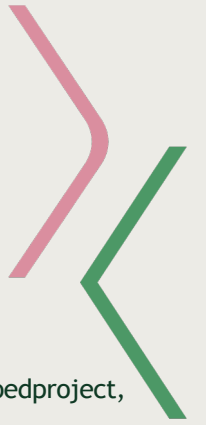
zeno.nols@keki.be

Vrede

FARO – Groot Onderhoud – 31 mei 2024

In gesprek met Martine Vermandere en Neslihan Dogan

Gents-Turks erfgoedproject,
erfgoedcel Gent/STAM

Klankbordgroep, Amsab-ISG

aanspreekpunten

hildegarde.vangenechten@faro.be

katrijn.dhamers@faro.be

FARO

Vlaams steunpunt voor
cultureel erfgoed

Grasmarkt 105 bus 44

1000 Brussel

02 213 10 60

faro.be